

Helsingin varhaiskasvatusviraston toimintakertomus 2014

”Olemme Suomen ensimmäinen varhaiskasvatusvirasto. Ja ainoa.”

Varhaiskasvatuslautakunta 10.3.2015

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

Sisällysluettelo

1. Varhaiskasvatusjohtaja: Katsaus vuoteen 2014.....	3
2. Varhaiskasvatusviraston perustehtävät.....	3
3. Varhaiskasvatusviraston organisaatio vuonna 2014.....	4
4. Varhaiskasvatusviraston strategiset linjat ja toiminta.....	5
4.1. Lapsi voi hyvin.....	6
4.2. Aistit auki stadissa.....	8
4.3. Vireät ja vastuulliset varhaiskasvatuspalvelut.....	8
4.4. Lapselle tilaa leikkiä.....	10
4.5. Lapsi ja perhe toimijoina yhteisössä.....	11
5. Henkilöstö.....	13
6. Talous ja toiminta.....	16

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

1. Varhaiskasvatusjohtaja: Katsaus vuoteen 2014

Varhaiskasvatusviraston toisena vuotena viraston toiminta vakiintui ja prosesseja sekä yhteistyötä kehitettiin. Viraston hallinto oli matala ja toimintaa leimasi yhteen tekeminen yli hallinto- ja sisältörajojen. Vuoden 2014 toiminta oli taloudellista ja asiakastyytyväisyys parani. Pääkaupunkiseudun asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset saatiin loppuvuodesta. Helsinki pärjäsikin kyselyssä hyvin, saaden monessa kohdissa aiempaa parempia tuloksia.

Lasten määrä kaupungissa kasvoi edelleen. Päivähoidon eri vaihtoehtoja käytettiin strategian mukaisesti. Kaupungin omaa toimintaa täydensivät erilaiset vaihtoehdot perheille, kuten yksityisen hoidon tuki ja sen kuntalisä, sekä kotihoidon tuki ja kuntalisä. Kerhotoiminnassa oli käytössä palveluseteli. Myös omassa toiminnassa lisääntyivät vaihtoehdot, kuten erilaiset kerhot leikkipuistoissa ja päiväkodeissa, sekä osapäivätoiminnan elvyttäminen yhtenä toiminnan vaihtoehtona. Sekä 40-vuotias perhepäivähoito että 100-vuotias leikkipuistotoiminta viettivät juhluvuottaan.

Varhaiskasvatuksen laadun arvioiva kehittäminen jatkui auditoinneilla. Auditoinneista saatiin hyödyllistä tietoa kaupungin järjestämän esiopetuksen toteutuksesta, työtavoista ja kehittämistarpeista. Lapsen saaman erityisen tuen osalta, lapsen tuen tarpeita seurataan laajemmin ja varhaisemmassa vaiheessa. Tavoitteena on toiminnan muokkaaminen ja lapsen tuen tarpeeseen vastaaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Asiasta kerätään myös tilastotietoa alueellisesti. Yksityisen päivähoidon auditoinnit käynnistivät kohteissa prosesseja laadun takaamiseen ja vahvistamiseen ja käynteihin suhtauduttiin positiivisesti.

Toiminnan sisällöissä panostettiin yhteistyön rakentamiseen muiden lapsi- ja perhepalveluja tuottavien tahojen kanssa. Opetusviraston kanssa laadittiin oppimispolkua esiopetuksesta perusopetukseen, lastensuojelun kanssa uudistettiin yhteistyön toimintaohje sekä luotiin yhteinen toimintamalli lastensuojelutarpeen arviointiin. Toimimme aktiivisesti osana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa mainittujen tavoitteiden suuntaan. Keskeinen tavoite varhaiskasvatukselle oli Hyve4-mallin edelleen kehittäminen neuvolan kanssa. Taideosaamista ja yhteistyötä nykytaiteen kanssa aloitettiin Kiasman kanssa teemalla Nykytaidetta naperolle ja loppuvuodesta kulttuurikeskuksen kanssa ideoitiin Taitelijat päiväkotiiin-hanke. Liikunnan puolella olimme mukana valtakunnallisessa Valo-liikuntahankkeessa.

Omalla toiminnalla ja yhteistyöllä muiden toimijoiden kanssa tavoittelemme hyvää lapsuutta jokaiselle lapselle, terveys- ja hyvinvointierojen kaventamista ja sitä, että lapsuus näkyy ja kuuluu kaupungissa.

2. Varhaiskasvatusviraston perustehtävät

Lasten päivähoito Helsingissä tarjoaa alle kouluikäisille lapsille kasvua ja kehitystä tukevan hoitoympäristön.

Perheet voivat valita

- kunnallisen päivähoidon
- yksityisen hoidon tuen tai
- alle 3-vuotiaalle lapselle kotihoidon tuen.

Päivähoitopaikka voi olla

- päiväkoti
- perhepäivähoito
- ryhmäperhepäiväkoti tai
- kolmiperhepäivähoidon ryhmä.

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

Varhaiskasvatusvirasto järjesti viime vuonna myös

- perusopetuslain mukaista esiopetusta
- leikki-toimintaa leikki- ja päiväkotien kerhotoimintana
- avointa toimintaa leikki- ja päiväkotitoiminnassa
- koululaisten iltapäivätoimintaa
- perusopetuslain mukaista kehitysvammaisten ja autististen koululaisten iltapäivätoimintaa
- loma-ajan toimintaa.

3. Varhaiskasvatusviraston organisaatio vuonna 2014

Varhaiskasvatusvirasto muodostui kolmesta johtamisen tasosta, jotka olivat virasto-, toimisto- ja yksikkö-taso. Varhaiskasvatusjohtaja toimi viraston päällikkönä. Toimistotaso muodostui 13 varhaiskasvatusalueesta, leikki- ja päiväkotitoiminnasta sekä 3 hallinnon toimistosta.

Varhaiskasvatusalueiden palvelukokonaisuudet muodostuivat tietyn maantieteellisen alueen päivähoi-toyksiköissä toteutettavasta päiväkotihoidosta, perhepäivähoidosta, ryhmäperhepäivähoidosta ja esiope-tuksesta. Kaikkien varhaiskasvatusalueiden toiminta on samankaltaista.

Leikki- ja päiväkotitoiminta muodostui leikki- ja päiväkotitoiminnassa toteutettavasta leikki- ja päiväkotien avoimesta toiminnasta, kerhoista ja koululaisten iltapäivätoiminnasta sekä perhetalojen toiminnasta ja kehitysvammaisten koululaisten iltapäivätoiminnasta.

Hallinnon kolme toimistoa tuottivat hallinnon tukipalvelut organisaatioon. Lisäksi hallinnossa huolehdittiin kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen Helsinki-lisän kehittämisestä sekä yksityisen päivähoitoon ohjauksen ja valvonnan koordinoimisesta.

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

Varhaiskasvatusviraston visio: Stadissa on kliffaa olla snadi!

Varhaiskasvatusviraston toiminta-ajatus: Varhaiskasvatusvirasto edistää lapsen turvallista kasvua ja vaalii lapsuuden unelmia.

Varhaiskasvatuslautakunta vuonna 2014

Varhaiskasvatusviraston toimintaa ohjaa ja valvoo varhaiskasvatuslautakunta. Lautakunta valvoo, että varhaiskasvatusvirasto toimii vahvistetun talousarvion puitteissa sekä kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen hyväksymien tavoitteiden mukaisesti. Lautakunta osaltaan hyväksyy virastolle tavoitteet ja seuraa niiden toteutumista.

Varsinaiset jäsenet

Sanna Vesikansa, puheenjohtaja, Vihr.
Terhi Mäki, varapuheenjohtaja, SDP
Laura Simik, Kok.

Nurminen Laura, Kok.
Tuomas Tiihonen, Kok. (18.6.2014 lähtien)
Mukhtar Abib, Kok.
Jani Moliis, Vihr.
Veronika Honkasalo, Vas.
Aleksi Niskanen, PS
Mika Ebeling, KD

Kaupunginhallituksen edustaja

Laura Rissanen, Kok.

Varajäsenet

Timo Salmelin, Vihr.
Juha Hättinen, SDP
Tuomas Tiihonen, Kok.
Juha Sola Kok. (27.8.2014 lähtien)
Juha Levo, Kok.

Marjaana Syrjälä, Kok.
Pauliina Lehtinen, Vihr.
Abdallah Mountassir, Vas
Tiina Pikkarainen, PS
Suvi Linjamaa, KD

Kaupunginhallituksen varaedustaja

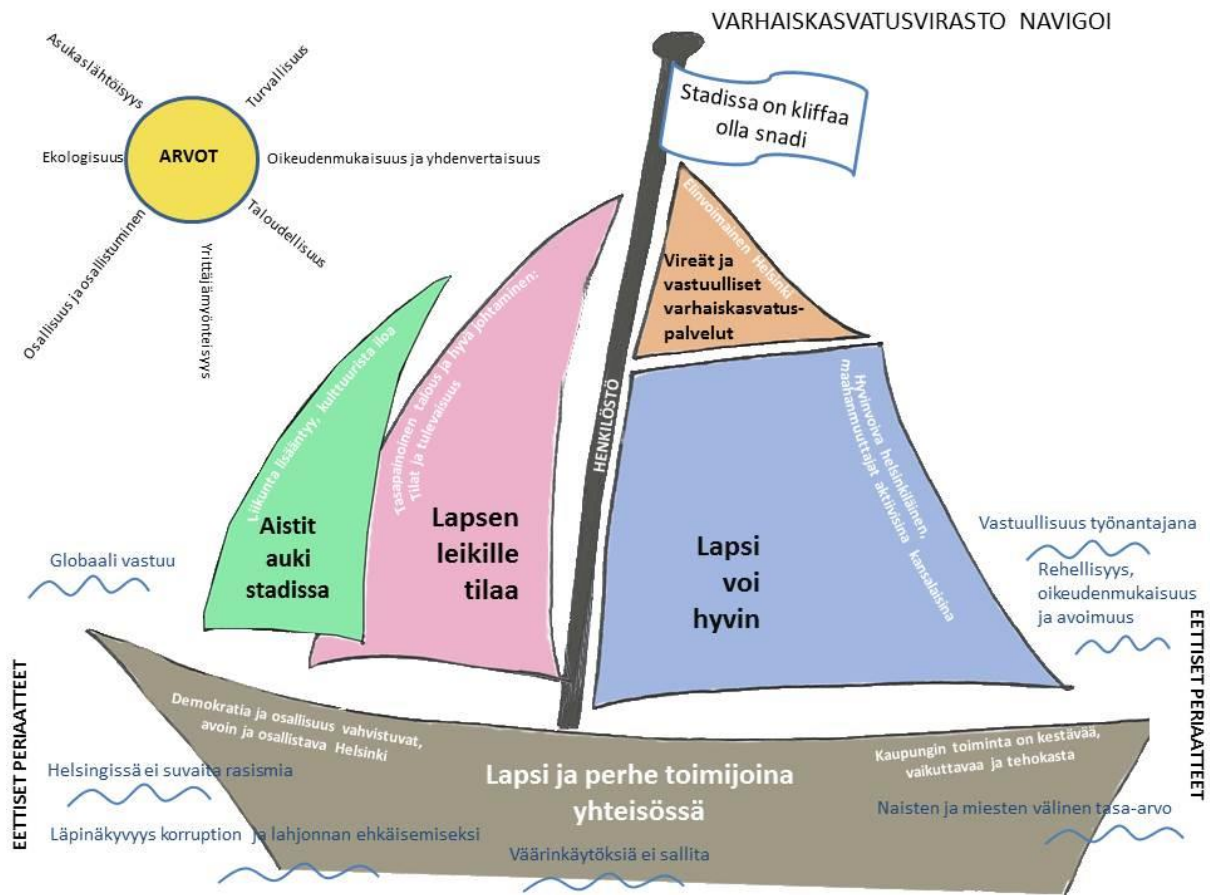
Jarmo Nieminen, Kok.
Kauko Koskinen (11.8.2014 lähtien)

Vuonna 2014 varhaiskasvatuslautakunta kokoontui 17 kertaa ja käsitteli yhteensä 232 pykälää. Lautakunta teki kaupunginhallitukselle kolme esitystä ja antoi 19 lausuntoa. Lautakunta piti strategiaseminaarin sekä seminaarin yleisten töiden lautakunnan kanssa sekä kävi tutustumassa päiväkotitaneliin ja leikkipuisto Piikaan.

4. Varhaiskasvatusviraston strategiset linjat ja toiminta

Varhaiskasvatusviraston strategisia linjoja kuvattiin strategia-laivalla, jonka strategiset linjat pohjautuivat Helsingin kaupungin strategiaan, kaupungin arvoihin ja eettisiin periaatteisiin.

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

4.1. Lapsi voi hyvin

Hyve4 -mallin kehittäminen jatkui

Hyve4 -mallin mukaista päivähoiton ja neuvoloiden yhteistä terveystarkastusta on kehitetty LASU 2009–2012 kaudella. Konkreettiseksi toimenpiteeksi on asetettu Hyve4 päivähoiton ja neuvoloiden yhteisen terveystarkastuksen jatkokehittäminen.

Viraston sitovana tavoitteena vuonna 2014 oli selvittää kuinka kattavasti päiväkotihoidossa olevan 4-vuotiaan lapsen varhaiskasvatuskeskustelu oli suoritettu Hyve4-mallin mukaisesti varhaiskasvatusalueittain. Tavoite saavutettiin. Kattavuus virastotasolla oli 63,1 % (1 979 lasta). Vaihteluväli varhaiskasvatusalueittain oli 39,6–97,7 %.

Yhteinen toimintamalli lastensuojelutarpeen arviointiin

Varhaiskasvatusvirastossa on asiakaskohtaista yhteistyötä lastensuojelun kanssa pidetty keskeisenä kehittämistä vaativana alueena. Kehittämistavoite sisältyi sekä varhaiskasvatusviraston että sosiaali- ja terveysviraston tulokortteihin 2014. Varhaiskasvatusviraston tavoite oli, että yhdessä sosiaali- ja terveysviraston kanssa luodaan asiakaskohtainen lastensuojelun tarpeen arviointia koskeva toimintamalli.

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

Mallia varten luotiin ilmoitus- ja tarvearviointilomakkeet, järjestettiin viisi samansisältöistä koulutustilaisuutta esimiehille ja jokaisella varhaiskasvatusalueella arvioitiin mallin toimivuutta yhdessä alueen lastensuojelutyöntekijän kanssa.

Varhaiskasvatuksellisilla tukitoimilla vaikuttavuutta

Lapsen tukemisen arvioivan kehittämisen vuoden 2013 tuloksena sovittiin, että virastossa aloitetaan varhaiskasvatuksellisten tukitoimien kirjaaminen päivähoidon 1–5-vuotiailla. Tähän mennessä oli tilastoitu ainoastaan rakenteelliset tukitoimet. Tavoitteena oli saada alueellisesti vertailukelpoista tilastotietoa niistä lapsista, joista hoito- ja kasvatushenkilökunta on sopinut vanhempien kanssa lapsen tukisuunnitelman, ilman erityisen tuen päätöstä rakenteellisista tukitoimista.

Vuoden 2014 lopussa tukea saavia lapsia oli yhteensä 1 439 lasta, joista 1 151 lapsella oli rakenteellisia tukitoimia. Ainoastaan varhaiskasvatuksellisia tukitoimia oli yhteensä 282 lapsella, joka on 19,6 prosenttia kaikista tukia saavista lapsista. Alueellinen vaihteluväli varhaiskasvatuksellisten tukitoimen prosentiosuuksista kaikkiin tukea saaviin lapsiin oli 5,3–29,1 %.

Auditoinnit – varhaiskasvatuksen laadun arvioiva kehittäminen

Auditointi perustuu vuonna 2013 asetettuun tavoitteeseen varhaiskasvatuksen laadun arvioivasta kehittämisestä vuosina 2013–2015. Kullakin varhaiskasvatusalueella arvioidaan yhden vuoden aikana yhtä kolmesta prosessista (yksityinen päivähoito, lapsen tukeminen tai esiopetus). Koko arviointikausi on kolme vuotta, jolloin kaikki varhaiskasvatusalueet ovat olleet osallisena kaikkien prosessien auditoinneissa. Tavoite toteutui vuonna 2014.

Vuoden 2014 auditoinnit yksityisissä päiväkodeissa ja yksityisessä perhepäivähoidossa tehtiin neljällä varhaiskasvatusalueella. Auditoinneissa keskityttiin toiminnan laatuun ja yksikön innovaatioihin ja pyrittiin todentamaan yksityisen päivähoiton laadun tasoa lapselle. Palveluntuottajien kirjaamat itsearvioinnit ja siitä syntynyt varhaiskasvatuksellinen keskustelu ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa (varhaiskasvatusalueen päällikkö ja asiantuntija) aikaansai oman työn uudenlaista tarkkailua ja laadun tarkastelua.

Lapsen tukemisen arvioivan kehittämisen teemoja olivat rakenteelliset tukitoimet ja niiden jakoperusteet. Auditoinnit tehtiin neljällä varhaiskasvatusalueella. Auditoinnit koostuivat päiväkodin johtajien ja kiertävien erityislastentarhanopettajien haastatteluista. Neljän alueen yhteisen koonnin perusteella hyväksyttiin lapsen tukemisen tärkeimmät kehittämiskohteet. Lapsen saaman erityisen tuen osalta, lapsen tuen tarpeita seurataan laajemmin ja varhaisemmassa vaiheessa. Muita johtopäätöksiä olivat mm. erityisavustajien ammattiryhmän huomioiminen koulutussuunnitelmassa, resurssierityislastentarhanopettajien lapsimäärän joustavuuden arviointi integroitujen erityisryhmien yhteydessä ja valintaprosessin yhdenmukais-taminen integroituihin erityisryhmiin.

Esiopetuksen osalta vuonna 2013 aloitettua arvioivaa kehittämistä jatkettiin vuonna 2014. Auditoinnit toteutettiin viidellä varhaiskasvatusalueella, joista kustakin oli mukana neljä esiopetusta tarjoavaa toimipistettä. Auditoinnit koostuivat esiopetusryhmien henkilökunnan sekä päiväkodin johtajien haastatteluista. Näiden pohjalta käytiin alueiden johtoryhmissä keskustelua alueen auditoinneista nousseista havainnoista, johtopäätöksistä ja kehittämistarpeista. Viiden alueen yhteisen koonnin perusteella hyväksyttiin esiopetuksen tärkeimmät kehittämiskohteet. Auditoinneista saatiin hyödyllistä tietoa kaupungin järjestämän esiopetuksen toteutuksesta, työtavoista ja kehittämistarpeista. Vuonna 2015 esiopetuksen auditoinnit kytketään käynnissä olevaan esiopetuksen opetussuunnitelmaudistukseen.

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

Uusi oppilashuoltolaki astui voimaan

Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki astui voimaan 1.1.2014 ja sitä alettiin soveltaa 1.8.2014. Laki kattaa kaikki koulutusasteet esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen. Laissa turvataan lasten oikeus terveelliseen ja turvalliseen oppimisympäristöön sekä edistetään kaikkien lasten hyvinvointia ja tarjotaan aiempaa paremmat välineet puuttua hyvinvoinnissa oleviin puutteisiin ja erilaisiin ongelmatilanteisiin.

Esiopetuksen opetussuunnitelmaa päivitettiin niin, että se vastaa uuden lain velvoitteita, ja samalla yhteistyörakenteet sosiaali- ja terveystieteiden sekä opetusviraston kanssa käytiin läpi. Vaikka osa oppilashuollon palveluista tuotetaan muissa virastoissa, on varhaiskasvatusvirasto vastuuvirasto oppilashuollon toteuttamisessa esiopetuksen osalta. Perustettiin esiopetuksen oppilashuollon ohjausryhmän, jossa on edustajia varhaiskasvatusvirastosta, sosiaali- ja terveystieteiden virastosta sekä opetusvirastosta.

4.2. Aistit auki stadissa

Nykytaidetta naperoille

Nykytaiteen museo Kiasma ja Helsingin varhaiskasvatusvirasto sopivat kolmivuotisesta yhteistyöstä, joka sisältää taidepajoja, opastettuja kierroksia ja päivähoitohenkilöstön koulutusta. Yhteisenä tavoitteena on liittää nykyaikainen taide mielekkääksi osaksi 3–6-vuotiaiden varhaiskasvatusta. Tarkoituksena on vahvistaa lasten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa kaupungin kulttuuritoimintaan ja konkreettisesti lisätä varhaiskasvatuksessa taidekasvatusta. Kiasma järjesti talven 2014–2015 aikana helsinkiläisissä päiväkodeissa taidepajoja teemalla Tunnetila. Työpajat saivat hyvää vastaanoton ja toiminta sai paljon positiivista julkisuutta.

Vaka mukana Valossa

Varhaiskasvatusvirasto oli mukana valtakunnallisessa Valo-liikuntahankkeessa. Vuoden aikana hankkeessa työstettiin mm. kuntatason työkirja, jossa on kuvattu Helsingin kaupungin strategiasta varhaiskasvatusviraston tulokorttiin ja alueiden toimintaan johdettu liikkumisen lisäämisen malli.

Vuoden aikana lasten liikkumista sisällä, ulkona, pihalla ja luonnossa on lisätty varhaiskasvatusalueiden suunnitelmien mukaisesti kaikissa toimipisteissä. Omia liikkumisen käytäntöjä on arvioitu ja monenlaisia uusia toimintamuotoja on otettu käyttöön. Vanhemmat ovat osallistuneet liikuntatapahtumiin yhdessä lastensa kanssa, ja esiopetusta on toteutettu metsässä. Yhteistyö Palloliiton ja Uudenmaan piirin kanssa käynnistyi ja ensimmäisiä alueellisia koulutuksia järjestettiin.

Valokuva päiväkodissa

Vuoden aikana päättyi mittava kolmekymmentä koulutuspäivää käsittänyt Valokuva päiväkodissa -koulutuskokonaisuus, joka toteutettiin yhteistyössä Annantalon kanssa. Koulutuksiin osallistui yli 500 lastentarhanopettajaa ja lastenhoitajaa. Myös musiikkikasvatus näkyi vahvasti varhaiskasvatusalueiden koulutussuunnitelmissa.

4.3. Vireät ja vastuulliset varhaiskasvatuspalvelut

Sata vuotta leikkipuistotoimintaa – aina on aikaa leikille

Leikkipuistoissa vietettiin 100-vuotisjuhlavuotta ja kaikissa puistoissa järjestettiin juhlatapahtumia. Juhlavuosi alkoi tammikuun alussa juhlavuoden räppivideolla, jonka kertosaiteesta ”Aina on aikaa leikille”

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

muodostui koko vuoden teema. Kesäkuussa vietettiin leikkiperinteenpäivää, jolloin tehtiin puistojen yhteinen leikkimielinen leikkimisen maailmanennätys 8 867 leikkijällä.

Korkeasaarella järjestettiin helmikuussa talvisafari ja marraskuussa Karhujen juhlat -näyttely. Huhtikuussa Musiikkitalo, Helsingin kaupunginorkesteri ja lastenmusiikkiorkesteri Ammu tarjosivat konsertin, johon osallistui leikkipuistoista ja perhepäivähoidosta yli 500 lasta ja yli 260 aikuista. Musiikkiteatteri Kapsäkki ja Puistopellet järjestivät puistoissa konsertteja ja koululaisille laulu- ja liikuntatilaisuuksia. Heinäkuussa järjestettiin yhdessä Unicefin kanssa Vesikisa-päivä. Leikkipuistotoiminnan juhlavuosi päättyi joulun alla Kampissa järjestettyyn Flash mobiin.

Perhepäivähoito 40 vuotta

Kunnallisen perhepäivähoidon katsotaan alkaneen vuonna 1974, kun ohjattu perhepäivähoito alkoi kokeilujen jälkeen Helsingissä. Vuonna 1973 voimaan tullut päivähoitolaki antoi kunnille oikeutuksen ja velvollisuuden lähteä kehittämään perhepäivähoitoa. Perhepäivähoidon 40-vuotissyntymäpäivää juhlittiin leikkipuistoissa sekä yhteisellä että alueellisilla tapahtumilla.

Leikkitoiminnan kerhojen suosio kasvoi

Leikkitoiminnan kerhoja lisättiin ja kehitettiin päivähoidon rinnalla. Toimintavuoden sitovana tavoitteena oli avoimen kerhotoiminnan suhteellisen osuuden lisääminen sekä lukujärjestysten kerääminen. Tavoite saavutettiin. Kerhoseurannassa esimiehet tekivät kerhovakanessin toimintasuunnitelman merkitsemällä kerhohenkilöstön työajan lukujärjestyksen muotoon. Tämän lisäksi kerättiin tieto kerhojen lukumäärästä, kerhojen kestosta tunteina sekä kerhokertojen lukumäärästä viikossa. Kerhoseurannan tuloksena työntekijöiden suunnittelu-aika yhtenäistettiin ja vakanssien työajan käyttöä eri tehtävissä selvennettiin. Asiakastietojärjestelmä Efficasta saatiin tietoa avoimen leikkitoiminnan osuuden kasvusta.

Vuoden lopussa kerhoja oli 136, joista 67 päiväkodeissa ja 69 leikkipuistoissa. Lapsia oli mukana kerhotoiminnassa 1 226. Kerhotoiminnan asiakaskyselyssä leikkipuistojen arvosana oli 4,64 ja päiväkotien 4,51 asteikolla 1–5. Kahdeksantoista % ilmoitti lapsen olleen aikaisemmin päivähoitossa ja 5 % vastanneista ilmoitti olevansa päivähoiton keskeytyksellä.

Yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrä kasvoi

Helsingissä palvelustrategian mukaisesti yksityinen päivähoito täydentää omaa kunnallista päivähoitoa. Yksityistä päivähoitoa tarjoavat yksityiset päiväkodit, ryhmäperhepäiväkodit sekä yksityiset perhepäivähoitajat, jonka lisäksi perheet voivat palkata työsopimussuhteisen hoitajan kotiinsa hoitamaan lastaan yksityisen hoidon tuella.

Vuoden 2014 yhtenä strategisena tavoitteena oli yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrän kasvu ja tuo tavoite saavutettiin. Yksityisen hoidon tuen piirissä oli keskimäärin kuukaudessa 2 733 lasta, joka oli 190 lasta enemmän kuin vuonna 2013. Lapsista 86 % oli yksityisissä päiväkodeissa, 4,5 % yksityisessä perhepäivähoidossa ja 9,5 %:lle oli palkattu hoitaja kotiin. Helsingin 1-6-vuotiaasta väestöstä 7,5 % oli yksityisessä päivähoitossa. Lasten kotihoidon tuen piirissä oli keskimäärin 9 051 lasta kuukaudessa. Se oli 10 lasta enemmän kuin vuonna 2013.

Kansallinen ja kansainvälinen vuorovaikutus

Kansallisessa ja kansainvälisessä vuorovaikutuksessa nousi voimakkaasti esiin helsinkiläinen varhaiskasvatusosaaminen. Yhteistyö pääkaupunkiseudun kuntien välillä ja eri oppilaitosten sekä yliopiston kanssa vahvistui edelleen. Helsinkiläiseen varhaiskasvatukseen kävi vuoden 2014 aikana tutustumassa yli 40 ryhmää eri puolilta maailmaa.

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

4.4. Lapselle tilaa leikkiä

Uusia ja peruskorjattuja kohteita

Vuonna 2014 aloitti neljä uutta päiväkotia toimintansa: Lunni, Puro, Jaala sekä Maarianmaa. Peruskorjauksia korvaavat päiväkodit Kulosaari ja Meritähti sekä leikkipuisto Isonneva valmistuivat, lisäksi peruskorjaukset päiväkodeissa Kolkka ja Pikkuprinssi saatiin päätökseen. Päiväkoti Tilhen ja Tammen peruskorjaukset käynnistyivät alkuvuodesta 2014. Opetustoimen ja nuorisosiainkeskuksen kanssa lisättiin tilojen yhteiskäyttöä. Loppuvuodesta kaupungin omia päiväkoteja oli 270.

Tilapaikat tarkastettiin

Vuonna 2013 käynnistetty päiväkotien tilapaikkojen tarkastaminen saatiin valmiiksi. Elokuusta 2014 luki- en oli kaikilla eri osoitteissa olevilla toimipisteillä käytössä päivitetty tai korjattu tieto tilapaikoista eli kuinka monta lasta tiloissa voi yhtäaikaisesti olla hoidossa. Tilapaikkatietoja tarkennetaan ja ylläpidetään jatkossa säännöllisesti vanhojen tilojen osalta tarpeen mukaan, mutta erityisesti muutosten yhteydessä kuten uusia tiloja käyttöönotettaessa sekä peruskorjausten valmistumisen yhteydessä.

Sitovana tavoitteena oli, ettei huoneistoala hoidossa olevaa lasta kohden kasva. Tavoite saavutettiin. Tilapaikkojen määrittely uusiin kohteisiin niin, että huoneistoalaa on varattu 8 m² yhtäaikaisesti läsnä olevaa lasta kohden, puuttuvien tietojen korjaaminen ja yhdenmukainen tilapaikkojen määrittely kaikilla varhaiskasvatusalueilla tarkoitti, että tilapaikkoja oli käytössä elokuussa 2014 noin 350 paikkaa enemmän verrattuna siihen, miten tilat olivat käytössä tammikuussa 2014. Varhaiskasvatusviraston palvelutilojen käyttö on tehokasta.

Tilojen joustavaa ja monipuolista käyttöä

Varhaiskasvatusviraston ja kiinteistöviraston tilakeskuksen yhteisen työhyvinvointihankkeen ”Palveluverkko yhteisenä työvälineenä” avulla saatiin selkiytettyä yhteistyöprosesseja sekä käynnistettyä virastojen välisten ja sisäisten tilaprosessien kehittämistä.

Osana hanketta järjestettiin laaja ”Tilat ja pedagogiikka”- koulutus, joka oli suunnattu päiväkotien hoito- ja kasvatushenkilöstölle. Koulutus antoi ajatuksia ja herätti keskustelua päiväkotien sisä- ja ulkotilojen joustavasta ja monipuolisesta käytöstä varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Lisäksi se antoi tukea uuden tilamitoitusajattelun käyttöönottoon. Koulutukseen osallistui yhteensä noin 700 esimiestä sekä hoito- ja kasvatushenkilöä. StadiTV:n kanssa valmistettiin koulutusmateriaaliksi ”Tilat ja pedagogiikka” - video, jossa haastateltiin henkilöstöä pedagogisesta päiväkodin tilojen käytöstä, haasteista ja mahdollisuuksista sekä pedagogisen toiminnan toteuttamisesta erilaisissa tiloissa. Videota on käytetty myös päiväkotien vanhempainilloissa.

Leikilliset oppimisympäristöt

Pääkaupunkiseudun kuntien yhteisen kehittämissyksikön VKK-Metron vuosien 2014–2016 kehittämissuunnitelman teema on ’Leikki ja leikilliset oppimisympäristöt’. Vuonna 2014 varhaiskasvatusvirastosta oli mukana 11 päivähoitoyksikköä. VKK-Metro järjesti koulutustilaisuuksia teemasta koko pääkaupunkiseudun hoito- ja kasvatushenkilöstölle.

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

4.5. Lapsi ja perhe toimijoina yhteisössä

Kolme keskeistä asiakaskyselyä

Loka-marraskuun vaihteessa toteutetun pääkaupunkiseudun yhteisen päivähoiton asiakastytyväisyyskyselyn tulokset olivat erittäin hyvät. Helsingin suomenkielisestä päivähoidosta palautetta antoi 7 552 henkilöä. Tulokset paranivat vuoden 2011 kyselystä lähes kaikilla kyselyn osa-alueilla ja Helsingin tuloksiin voidaan olla tyytyväisiä myös kuntien välisessä vertailussa. Aiempien vuosien kyselyjen tuloksista nousseesta vuoden 2014 sitovasta tavoitteesta ”Lapsen varhaiskasvatuksen suunnittelu yhdessä henkilökunnan kanssa” vanhemmat antoivat aiempaa paremman arvion 4,14 (4,02 vuonna 2011). Sitova tavoite toteutui. Eri hoitovaihtoehtoista tiedottamista on parannettu niin virasto- kuin aluetasolla ja myös tiedottamisesta saatiin paremmat tulokset kuin edellisestä pääkaupunkiseudun yhteisestä kyselystä 3,66 (2011/3,55). Tuloksia käsiteltiin varhaiskasvatusalueilla ja toimipisteissä henkilökunnan ja lasten vanhempien kanssa. Kehittämistoimenpiteitä nousi erityisesti avovastausten kautta.

Toinen keskeinen asiakastytyväisyyskysely oli päivähoidossa ja kerhossa aloittaneiden lasten kysely, johon vastasi lokakuun loppuun mennessä yhteensä 764 lapsen vanhemmat. Kyselyyn voi vastata ympäri vuoden. Vastaajamäärä oli lähes kolmanneksen suurempi kuin edellisenä vuotena. Erityisen tyytyväisiä päivähoiton aloituksessa vanhemmat olivat henkilökunnan tapaan vastaanottaa lapsi ja hänen vanhempansa (4,55). Toisaalta avovastauksista kävi ilmi, että tutustumisvaihetta ja siihen liittyvää tiedottamista on myös tarve selkiyttää.

Huhtikuussa toteutettiin leikkipuistotoiminnan asiakaskysely. Koululaisten avointa iltapäivätoimintaa koskevia vastauksia oli 573, pikku-lapsiperheiden avointa toimintaa 868 ja leikkitoiminnan kerhoja koskevia vastauksia 279. Lähes kaikki vastanneet ilmoittivat lapsensa osallistuvan kesäkuussa koululaisten loma-ajan toimintaan, heinäkuussa noin 40 prosenttia ja elokuussa noin puolet vastanneista. Kaverit, kesäruokailu ja ohjaajan läsnäolo olivat kolme tärkeintä tekijää loma-ajan toiminnassa. Koululaiset antoivat leikkipuistojen iltapäivätoiminnalle yleisarvosanan 4,10 asteikolla 1–5.

Asiakaspalautejärjestelmää kehiteltiin

Kaupungin yhteinen asiakaspalautejärjestelmä on ollut varhaiskasvatusvirastossa käytössä maaliskuusta 2013 lähtien. Palautejärjestelmän avulla palaute luokitellaan, käsitellään, julkaistaan ja raportoidaan.

Kaupungin asiakaspalautejärjestelmää ja raportointityökalua on korjattu keskitetysti siten, että asiakkaille vastaaminen on toiminut lähes keskeytyksettä. Palautejärjestelmään liitettiin vuoden alussa palautteiden johdosta tehtyjen toimenpiteiden seuranta. Viraston palauteluokittelu uusittiin vuoden alussa siten, että raportoinnista saadaan paremmin palautteiden kokonaiskuva. Palauteluokista ei siksi saada vertailutietoa edelliseen vuoteen.

Palautteita saapui 904, joista 572 (63 %) palautteeseen vastattiin, 216 (24 %) käsiteltiin ilman vastausta, 66 (7 %) siirrettiin toiseen virastoon, 47 (5 %) luokiteltiin asiattomaksi. Palautteista 53 % oli kysymyksiä, 38 % moitteita, 8 % ideoita, 5 % kiitoksia ja 5 % muita palautteita. Varhaiskasvatusviraston keskimääräinen käsittelyaika oli 2 vuorokautta 22 tuntia. Koko Helsingin vastaava luku oli 5,8 vuorokautta. Tavoiteltu 5 arkipäivän käsittelyaika ylittyi 8,3 %:ssa palautteista, kun vastaava koko Helsingin luku oli 11 %.

Eniten palautteita saatiin seuraavista asioista: hakeminen ja päätös 156 (19 %), sähköiset palvelut 97 (12 %), yhteistyö ja tiedottaminen vanhemmille 90 (11 %), asiakasmaksut, hoitoaika ja vapaapäivät 74 (9 %) ja henkilökunnan toiminta 71 (9 %). Palautteista saatiin arvokasta tietoa toiminnan prosesseista, ohjeistuksesta ja tiedottamisesta sekä näkökulmia niiden parantamiseksi.

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

Vastauksen laatimisessa tavoitteena oli asiakkaan kuuleminen, arvostaminen, halu ylläpitää laadukkaita palveluja ja tehdä tarvittaessa välittömästi korjaavia toimenpiteitä.

Palveluneuvonta

Palveluneuvonnassa annettiin palveluja koskevaa yleisneuvontaa puhelimesta ja chatilla arkipäivisin klo 10–16. Yhteydenottoja tuli 3 041, joista puheluita oli 2 960 ja chattyhteyksiä 81. Neuvonta koski pääasiassa päivähoitopalveluja 30 % (926), sähköistä asiointia 17 % (532), päivähoitomaksuja 11 % (343) ja työsuhteiden hoitajien ajanvarausta 9 % (261).

Soittajista suurin ryhmä olivat päivähoitopaikan hakemista suunnittelevat tai päivähoitohakemuksen jättäneet, joita oli yhteensä 40 % (1 196). Toinen suuri ryhmä olivat päivähoitoon asiakkaat 33 % (1 006). Päivähoitossa olevien lasten vanhemmat tiedustelivat palveluihin liittyviä toimintaohjeita, linjauksia yksittäisissä kysymyksissä ja asiakasmaksuja. Loma-aikoina kysyttiin mm. yksikköjen ja esimiesten yhteystietoja, toimipisteiden aukioloaikoja sekä päätösprosessin aikatauluja.

Asukasfoorumit

Asukasfoorumeita ja erilaisia asukkaille järjestettyjä tapahtumia toteutettiin eri puolilla kaupunkia toistakymmentä. Tilaisuuksissa esiteltiin varhaiskasvatuspalveluita, keskusteltiin viestinnästä ja tiedottamisesta ja lasten toimintaan liittyvistä asioista. Erityisesti kerhotoiminta kiinnosti. Useimmissa tilaisuuksissa oli myös alueen yksityiset palveluntuottajat mukana. Asukkaita ja asiakkaita tilaisuuksiin osallistui noin 300.

Muksunetillä lisää vuorovaikutusta

Neljässä päiväkodissa otettiin määräaikaan koekäyttöön uudentyyppinen vuorovaikutuskanava Muksunetti. Kokeilu oli elokuusta 2014 tammikuun loppuun 2015. Käyttökokemuksista tehdään arvio.

Muksunetti on varhaiskasvatuksen hoito- ja kasvatushenkilöstölle ja lasten huoltajille tarkoitettu palvelu, jonka avulla vanhemmat voivat olla yhteydessä lapsensa päiväkodin henkilöstöön. Muksunetistä vanhemmat voivat lukea tiedotteita ja toimintaan liittyviä kuvia ja uutisia. He voivat myös omalta osaltaan täydentää lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tai esiopetussuunnitelmaa. Muksunettiä käytetään internet-selaimella. Jokainen käyttäjä kirjautuu järjestelmään henkilökohtaisilla tunnuksillaan.

Lapsen haastattelu osaksi varhaiskasvatussuunnitelmaa

Hyvinvoinnin arvioimisessa on tärkeää kuulla lasta itseään oman päivähoitoympäristön arkielämän kokemuksissa lapsen ikä- ja kehitystaso huomioon ottaen. Vuoden 2015 sitovaksi tavoitteeksi päätettiin ottaa 4-vuotiaiden lasten varhaiskasvatussuunnitelmaan liitettävä vanhempien toteuttama lapsen haastattelu. Lasten haastattelukysymykset ovat käytävissä myös ruotsin, englannin, venäjän, somalin, arabian ja vironkielisinä. Lapsilta kysytään mm. mikä on parasta päivähoitoryhmässä, mikä on kurjaa, kiusaamisesta, kiittämisestä ja miten lapsi kokee saavansa päättää asioista päivähoitossa.

Varhaiskasvatuksesta sosiaalisessa mediassa

Varhaiskasvatusvirasto oli aktiivinen facebookissa, jossa vuoden 2014 lopussa seuraajia oli noin 1200. Vuorovaikutusta sosiaalisessa mediassa lisättiin avaamalla virastolle myös twitter-tili. Päivitykset sosiaalisessa mediassa koskivat mm. palvelujen järjestämistä, erilaisia, varhaiskasvatuksen uutisia sekä kuvamateriaalia.

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

Ruuan menekkiä seurattiin

Ruokalista ja tuotevalikoimia suunniteltiin ja kehitettiin asiakasta kuullen. Lapsille tehtiin vuonna 2014 asiakastytyväisyyskysely yhteistyössä Palmian ja opetusviraston kanssa. Kyselyllä kartoitettiin lasten mielipiteitä ja henkilökunnan näkemyksiä nykyisistä käytännöistä. Palautteen pohjalta aloitettiin uuden ruokalistan tuotekehitys, joka valmistuu 2015 elokuussa.

Päiväkodin ruoka valmistettiin pääasiassa suomalaisia raaka-aineista, joista luomutuotteiden osuus oli noin 14 %. Helsingin kaupungin päiväkotien ruokapalveluista vastaava Palmia liittyi EkoCentrian koordinoimaan Portaat luomuun -ohjelmaan. Luomuruoan käytössä päiväkodit olivat tasolla 3. Kala oli pääasiassa suomalaista tai MSC-sertifioitua, WWF:n kalaoppaan suositusten mukaista. Geenimanipuloituja raaka-aineita ei käytetty.

Päiväkotikeittiöiden energiaseurannassa oli käytössä tehokas ammattikeittiö-lomake ja kattava biojäte-seuranta jo toista vuotta. Päivähoidon ruokahävikin määrää on vähennetty eri keinoin yhteistyössä palveluntuottajan, päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien kanssa. Päiväkodeissa on seurattu mm. ruoan menekkiä ja asiakasmääriä koska suurin osa aterioista tuotetaan päiväkodin tiloissa päiväkodin tilauksen mukaan. Keittölaitteita on käytetty mahdollisimman energiatehokkaasti.

Ympäristökasvatus

Luonnossa liikkumiseen keskittyneiden kerhojen määrä kasvoi kahteenkymmeneen. Yli puolessa varhaiskasvatuksen yksiköistä toimii koulutettu ekotukihenkilö. Roskien lajittelu ja systemaattinen tarpeettomien valojen sammuttaminen on järjestetty lähes kaikissa yksiköissä. Laajimmin käytössä olevia ympäristökasvatuksen menetelmiä olivat luontoretkeily, metsämörrötoiminta, Luonto-Liiton kevätseuranta ja Täti Vihreän puistokoulu. Vihreä lippu on viidellä suomenkielisellä päiväkodilla ja yhdellä leikkipuistolla.

Kertomusvuonna aloitettiin myös kaupungin eri virastojen ja tytäryhtiöiden yhteistyötä edistävien toimenpiteiden kokoaminen yhteiseksi suunnitelmaksi, jonka tavoitteena on lisätä ympäristötietoisuutta. Pilotointialueena tulee toimimaan Myllypuro, jossa yhteistyö käynnistettiin päiväkotit Neulasen, perhepäivähoidon, ammattikorkeakoulu Metropolian, vanhusten monipuolisen palvelukeskuksen ja asukastalon toimesta teemojen ”Tarinoiden Myllypuro” sekä kaupunkiviljelyn myötä.

Ekologisuus hankinnoissa

Varhaiskasvatusvirasto käytti hankinnoissaan pääasiassa Helsingin kaupungin yhteishankintayksiköiden kilpailuttamia sopimustuotteita ja -palveluita. Viraston hankintojen yhteydessä pyrittiin kuitenkin ekologisuuteen kierrätystä tehostamalla. Varhaiskasvatusviraston intranetissä toimivan kierrätystorin tehtävänä oli saada yksiköiden tarpeettomat kalusteet ja muut tavarat hyötykäyttöön. Lisäksi suuremmat kalustekonaisuudet, kuten lopetettujen yksiköiden vanhat kalusteet, pyrittiin sijoittamaan uudelleen mahdollisimman tehokkaasti ennen uusien kalusteiden hankintaa.

5. Henkilöstö

Varhaiskasvatusvirastolaisia 5764

Varhaiskasvatusvirastossa työskenteli vuoden 2014 (2013) lopussa 5 925 (5 885) kuukausipalkkaista työntekijää, joista työllisyysmäärärahoihin palkattuja oli 161 (305) työntekijää. Vakinaisen henkilöstön keski-ikä (45 vuotta) ja muunkielisten osuus koko henkilöstöstä (7 %) säilyivät ennallaan. Naisten osuus henkilöstöstä 95,0 (95,3) % sekä vakinaisen, kuukausipalkkaisen henkilöstön lähtövaihtuvuus 5,35

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

(5,58) % laskivat hiukan. Eläkkeelle jäi vuoden aikana 97 (116) henkilöä ja palveluksesta erosi 154 (153) henkilöä.

Monipuolista koulutusta

Varhaiskasvatusvirasto järjesti vuoden 2014 aikana kaikkiaan 130 koulutustilaisuutta, joihin osallistui kaikkiaan 4 840 työntekijää. Tämän lisäksi alueet järjestivät itsenäisesti omaa täydennyskoulutusta ja henkilöstö osallistui myös mm. Oiva Akatemian ja eri oppilaitosten järjestämään täydennyskoulutukseen.

Virasto järjesti vertaismentorointikoulutusta, jonka aikana 25 lastentarhanopettajaa sai mentorikoulutuksen. Tavoitteena oli osaamista jakamalla ja vertaisryhmän tuella vahvistaa lastentarhanopettajien ammatillista identiteettiä sekä työuran eri vaiheissa olevien perehdytystä ja työhön kiinnittymistä. Vertaismentorointiryhmiin osallistui syksyn 2014 aikana yli 80 lastentarhanopettajaa. Tähän liittyi myös tutkimusyhteistyö Helsingin yliopiston kanssa. Vertaismentorointi on jatkossa osa käytännön työtä. Esimiehille aloitettiin syksyllä palvelumuotoilukoulutus, joka jatkuu keväällä 2015. Asiantuntijana varhaiskasvatusalueilla -koulutus suunnattiin kiertäville erityislastentarhanopettajille ja suomi toisena kielenä -opettajille.

Osaamisen kehittämissuunnitelma

Vuoden 2014 aikana laadittiin varhaiskasvatusviraston osaamisen kehittämisen suunnitelma vuosille 2015–2016. Suunnitelma sisältää meneillä olevan strategiakauden lopulle valitut osaamisen kehittämisen alueet sekä vuodelle 2015 suunnitelman henkilöstön täydennyskoulutuksesta. Valitut kehittämisalueet ovat laadun arviointi ja osaamisen jakaminen varhaiskasvatuksen kehittämisessä sekä uusiutuva johtajuus ja johtajuuden jatkumo. Suunnitelmaa voidaan päivittää vuoden 2015 aikana. Jatkossa pitkän aikavälin osaamisen kehittämisen suunnitelma laaditaan varhaiskasvatusvirastossa koko strategiakaudelle.

Rekrytointi ja oppisopimuskoulutus

Työvoimapulaa oli erityisesti erityislastentarhanopettajien ja lastentarhanopettajien tehtävissä. eRekryn kautta julkaistiin 781 työpaikkailmoitusta, joissa oli haettavana yhteensä 895 työpaikkaa. Avoimna olevista työpaikoista oli vakinaisia 525, määräaikaista 360 ja osa-aikaisia 10. Lisäksi lyhytaikaisten sijaisten (2–5 kk) rekrytoimiseksi julkaistiin 54 työpaikkailmoitusta, joilla haettiin työntekijää 328 tehtävään. Nuorten 16–17-vuotiaiden kesätöitä haki 1279 työnhakijaa, joista palkattiin 155. Messu- ja muihin rekrytointitapahtumiin varhaiskasvatusvirasto osallistui 14 kertaa. Henkilöstöyksikön koordinoimissa lastenhoitajan oppisopimuskoulutuksissa opiskeli 121 opiskelijaa, joista kertomusvuoden aikana valmistui 51.

Tulospalkkauksen ensimmäinen vuosi

Vuonna 2014 varhaiskasvatusviraston tulospalkkiojärjestelmän piiriin kuului koko henkilökunta. Tulospalkkiotavoitteet perustuivat viraston tuloskorttiin ja niissä huomioitiin erityisesti sitovat tavoitteet. Varhaiskasvatusalueiden tulospalkkiotavoitteista oli tuottavuusmatriisin osuus 80 % ja laadullisten tavoitteiden osuus yhteensä 20 %. Leikkipuistotoiminnassa ja hallinnossa oli omat tulospalkkiotavoitteet ja mittarit.

Viraston tulospalkkiojärjestelmän ohjaus- ja seurantaryhmä seurasi tulospalkkiotyön etenemistä pitkin vuotta ja valmisteli toimistojen johtoryhmien seurannan pohjalta kaksi yhteenvetoa viraston johtoryhmään. Tulospalkkiotavoitteita käsiteltiin vuoden aikana säännöllisesti toimistojen johtoryhmissä, yksiköissä henkilöstön kanssa sekä erilaisissa osallistavissa kokoonpanoissa ja kokouksissa. Syksyllä ohjausryhmä kutsui eri puolilta virastoa ja eri tehtävistä ”kokemusasiantuntijoita” mukaan laajennettuun suunnittelukokoukseen keskustelemaan tulospalkkiotyön etenemisestä ja kehittämisestä. Vuoden 2014 viraston tulospalkkiotavoitteissa päästiin lopulta keskimäärin 64 % toteumaan.

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

Mukaan Kunta10:iin

Varhaiskasvatusvirastossa panostettiin monella tavalla työhyvinvointiasioihin. Työhyvinvointitoimintaan oli varattu toimistoille 78 456 euroa, joka on hieman enemmän kuin vuonna 2013. Summa jaettiin toimistoittain ja yksiköittäin vakanssimäärien mukaan. Toimistojen ja yksiköiden toiminta oli paikallisista tarpeista nousevaa ja monipuolista.

Helsingin kaupunki ja samalla varhaiskasvatusvirasto olivat vuonna 2014 mukana ensimmäistä kertaa työterveyslaitoksen johtamassa monivuotisessa Kunta10 seurantatutkimuksessa. Joka toinen vuosi toteutettavaan tutkimukseen osallistuu 11 kuntatyönantajaa. Tutkimuksen tavoitteena on seurata henkilöstön hyvinvointia ja työelämän kehittymistä sekä saada vertailutietoa kuntasektorilta. Tutkimustulosten avulla voidaan arvioida henkilöstön työhyvinvointia sekä suunnata viraston kehittämistoimenpiteitä oikeaan suuntaan. Työterveyslaitos toteutti kyselyn kaikille varhaiskasvatusviraston palveluksessa oleville vakinaisille työntekijöille ja pitkäaikaisille sijaisille. Viraston henkilöstöstä yhteensä 67 % vastasi kyselyyn. Tutkimustulosten mukaan johtamiseen ja työyhteisöön liittyvät asiat ovat varhaiskasvatusviraston vahvuuksia. Esimiehiltä saa tukea, kohtelu on oikeudenmukaista, samoin päätöksenteko. Työyhteisöissä on sosiaalista pääomaa ja työyhteisötaidot ovat hyvät.

Varhaiskasvatusviraston Työhyvinvoinnin toimintasuunnitelmaa 2015–16 työstettiin Helsingin kaupungin työhyvinvoinnin toimintaohjelman 2014–17 pohjalta. Toimintasuunnitelma on laadittu yhteistyössä viraston työsuojelutoimikunnan, henkilöstöyksikön, työterveyshuollon sekä koulutusten osalta OSAAVA-työryhmän kanssa. Toimintasuunnitelman laadinnassa on hyödynnetty mm. sairauspoissaoloprofilointien, työterveyskyselyn ja Henkilöstön tila -seminaarin tietoja. Kunta10 tulosten käsittely liitetään osaksi viraston työhyvinvoinnin toimintasuunnitelmaa. Toimintasuunnitelman käsittely jatkuu vuonna 2015.

Uusi työsuojelun yhteistoimintaorganisaatio

Varhaiskasvatusviraston uusi työsuojelun yhteistoimintaorganisaatio aloitti 1.1.2014. Ylimpänä työsuojelun yhteistoimintaelimenä toimi työsuojelutoimikunta. Työsuojelun yhteistoiminnan muu organisaatio muodostui alueilla järjestetyistä yhteistoimintafoorumeista sekä työpaikkakokouksista. Työpaikoilla työsuojelun yhteistoiminnasta vastasivat työsuojeluparit, jotka muodostuivat toimipisteiden esimiehistä ja yhteistoimintavastaavista.

Virastotason työsuojelutyössä oli kolme painopistealuetta. Työturvallisuuskoulutuksen tarvekartoitus toteutettiin kyselyllä työsuojelupareille ja työstettiin koulutustyöryhmän kanssa. Työturvallisuuteen liittyvää viestintää tehostettiin sisäverkon materiaaleja kehittämällä ja kohdennetulla viestinnällä työsuojelupareille. Viraston Työhyvinvoinnin toimintasuunnitelman työstäminen yhteistyössä henkilöstöhallinnon kanssa oli kolmantena painopisteenä.

Ennaltaehkäisevää työturvallisuutta edistettiin osallistumalla aktiivisesti toimistojen yhteistoimintafoorumeihin. Turvallisuuskierrosmallin laajempaa käyttöönottoa pilotoitiin kaakkoisella varhaiskasvatusalueella. Työyhteisötasolla osallistuttiin 35 työterveyshuollon työpaikkaselvitykseen. Lisäksi työsuojelutoimijat olivat asiantuntijoina sisäilmaongelmissa, työyhteisöjen ristiriitatilanteissa sekä uhka- ja työväkivaltatilanteisiin liittyneissä työsuojelukokouksissa sekä toimivat asiantuntijoina noin 20 eri työryhmässä.

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

6. Talous ja toiminta

Vuosi 2014 oli varhaiskasvatusvirastolle taloudellisesti hyvä. Talousarviossa viraston menoihin varattu määräraha oli 370,8 miljoonaa euroa ja tulomääräraha noin 36,1 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksen 2014 mukaan menot olivat 370,3 miljoonaa euroa ja tulot 36,6 miljoonaa euroa. Menot alittuivat 0,5 miljoonaa euroa ja tulot ylittivät 0,5 miljoonaa euroa talousarviosta.

Menolajeittain tarkasteltuna ylitystä tulosbudjettiin 2014 verrattuna aiheutui palvelujen ostoissa ja vuokrakustannuksissa. Vastaavasti oman toiminnan tehostamisen kautta palkkamenoissa syntyi säästöä talousarviosta. Lisäksi usean vuoden 2014 aikana käynnistyneeksi suunnitellun tilahankkeen myöhentymisen vuodelle 2015 puolelle aiheutti säästöä palkkamenoissa. Myös aineissa ja tarvikkeissa syntyi säästöä sekä avustuksissa. Lisäksi muissa menoissa aiheutui säästöä, kun perinnässä olleita vuoden 2013 asiakasmaksuja saatiin tuloutettua virastolle, jotka pienensivät vuodelle 2014 ennakoitujen luottotappioiden määrää.

Varhaiskasvatusviraston talousarvion 2014 menoraami kattoi väestönkasvusta aiheutuneet toimintamenot. Ennuste 1–6-vuotiaiden lasten väestönkasvuksi vuodelle 2014 oli 1 100 lasta. Tammikuun 2015 alussa saadun ennakkotiedon mukaan lasten määrä olisi kasvanut vuonna 2014 noin 1 055 lapsella.

Tavoitteena tulevaisuudessa on säilyttää ja vahvistaa talouden tasapainoa ja tuottavuutta kehittämällä ja suuntaamalla resursseja Helsingin kaupungin ja varhaiskasvatusviraston strategioiden mukaisesti. Varhaiskasvatusvirasto oli mukana tulospalkkiojärjestelmässä vuonna 2014.

Päiväkodeissa (oma ja ostopalvelut) oli hoidossa 352 lasta enemmän kuin tulosbudjetissa oli arvioitu. Kerhoissa olevien alle kouluikäisten lasten määrä kasvoi edellisvuodesta 93, mutta jäi kuitenkin 124 lasta alle tulosbudjetin. Perhepäivähoidossa olevien lasten määrä oli 36 lasta vähemmän tulosbudjetista. Lasten kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen asiakasmäärät olivat kokonaisuutena 240 lasta vähemmän kuin tulosbudjetissa arvioitiin.

Varhaiskasvatusviraston sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa toiminnan ja talouden suunnittelu- ja johtamisprosesseja. Vuonna 2014 jatkettiin uuden viraston hallinnollisiin rakenteisiin ja toimintaprosesseihin liittyvien riskien hallintaa. Riskejä hallittiin mm. toimintayhtenäisyyttä lisäävillä toimilla, periaatteellisilla linjauksilla, prosessikuvausten laadintatyön aloittamisella, toiminnan ja talouden ohjeistuksilla sekä koordinoivilla ja keskittävillä toimenpiteillä. Varhaiskasvatusviraston riskienhallinnan keskeisenä kehittämistavoitteena oli vuonna 2014 käynnistää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksen laatiminen virastolle. Riskejä arvioitiin myös osana talouden ja toiminnan raportointia. Sisäistä valvontaa toteutettiin vuoden 2014 aikana osana normaalia esimiestyötä sekä talous- ja henkilöstöhallinnon prosesseja.

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

Varhaiskasvatusviraston sitovat toiminnalliset tavoitteet

Varhaiskasvatusviraston kaikki kuusi sitovaa tavoitetta toteutuivat vuonna 2014.

1. Selvitetään 4-vuotistarkastuksen päiväkodeissa tehtävän osuuden kattavuus ikäluokassa varhaiskasvatusalueittain.
2. Kerhoista laaditaan lukujärjestys, ja kerhopäivien määrää lisätään siten, että avoimen leikkitoiminnan suhteellinen osuus kasvaa.
3. Yksityisen hoidontuen piirissä olevien lasten määrä kasvaa edellisen vuoden tasoon verrattuna.
4. Hallintokunnan käytössä oleva huoneistoala hoidossa olevaa lasta kohden ei kasva.
5. Auditoinnit ovat käytössä yksityisen päivähoidon, esiopetuksen ja lapsen tulemisen prosessien laadun arvioinnin ja kehittämisen välineinä.
6. Asiakastyytyväisyys paranee erityisesti niillä osa-alueilla, joilla asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset ovat olleet vuosina 2011–2013 heikoimmat tai laskevat.

Varhaiskasvatusviraston käyttötalouden toteuma 2014

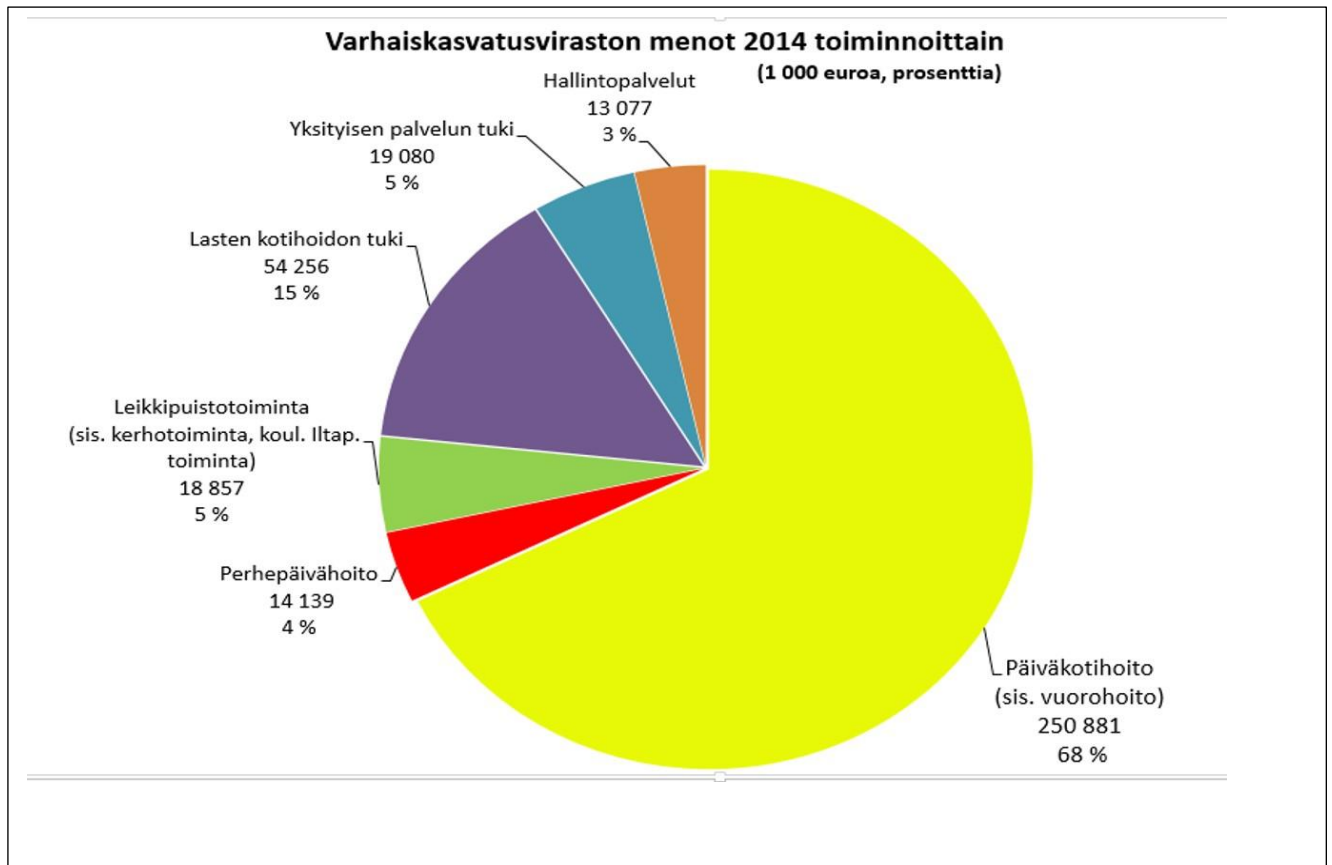
Tulot ja menot tili-ryhmittäin (1 000 euroa)	Toteuma 2013	Tulosbudjetti 2014	Toteuma 2014	Poikkeama 2014
Myyntitulot	1 882	2 148	1 462	-686
Maksutulot	32 941	33 554	34 520	966
Tuet ja avustukset	61	22	0	-22
Vuokratulot	116	101	109	8
Muut tulot	402	326	553	227
Tulot yhteensä	35 402	36 151	36 644	493
Palkat	141 804	148 373	147 744	629
Henkilösivumenot	50 149	50 376	50 470	-94
Asiakaspalvelujen ostot	4 567	4 521	4 329	192
Muiden palvelujen ostot	44 792	45 118	46 544	-1 426
Aineet ja tarvikkeet	4 097	4 075	3 849	226
Avustukset	71 124	74 265	73 542	723
Vuokratulot	40 415	42 897	43 617	-720
Muut toimintakulut	2 048	1 192	196	996
Menot yhteensä	358 996	370 817	370 290	527
Toimintakate	-323 594	-334 666	-333 646	1 020

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

Varhaiskasvatusviraston menot toiminnoittain 2014

(1 000 euroa)	Toteuma	%
Päiväkotihoido (sis. vuorohto)	250 881	67,8
Perhepäivähoido	14 139	3,8
Leikkiuistotoiminta (sis. kerhotoiminta, koul. Iltap. toiminta)	18 857	5,1
Lasten kotihoidon tuki	54 256	14,7
Yksityisen palvelun tuki	19 080	5,2
Hallintopalvelut	13 077	3,5
Yhteensä	370 290	100,0

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

Varhaiskasvatusviraston muut toiminnalliset tavoitteet

Määrä- ja taloustavoitteet

	Toteuma 2013 31.12. tilanne	Tulosbudjetti 2014	Toteuma 2014 31.12. tilanne	Poikkeama 2014	Toteuma 2014- Toteuma 2013
Suoritetaivoitteet					
Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset 31.12.2015	34 136	35 553	35 505	-48	1 369
Omissa päiväkodeissa 31.12.	20 283	20 736	21 188	452	905
Ostopalvelupäiväkodeissa 31.12.*	343	313	213	-100	-130
Perhepäivähoidossa 31.12.	1 095	1 100	1 064	-36	-31
Lasten kotihoidontuki, lapset 31.12.	8 616	9 035	8 927	-108	311
Yksityisenhoidontuki, lapset 31.12.	2 666	3 019	2 887	-132	221
Kerhoissa, alle kouluikäiset lapset 31.12.**	1 133	1 350	1 226	-124	93
Tehokkuus/taloudellisuus					
Tilatäyttö	99,4	100	97,5	-2,5	
Käyttöaste	92,2	92,5	92,9	0,4	
Menot €/ 1-6v. Hki	9 798	9 955	9 806	-149	0,1 %
€/lapsi omissa päiväkodeissa	11 662	11 748	11 670	-78	0,1 %
€/ lapsi ostopalvelupäiväkodeissa*	13 314	12 860	16 953	4 093	27,3 %
€/ lapsi perhepäivähoidossa	13 789	13 195	13 289	94	-3,6 %
€/ lapsi lasten kotihoidontuella	6 287	6 204	6 078	-126	-3,3 %
€ lapsi yksityisenhoidontuella ***	6 280	6 013	6 609	596	5,2 %
€/ lapsi kerhossa (alle kouluikäiset)****		2 500	2 500	0	

* loppuvuoden toteutunut suoritemäärä selkeästi alkuvuotta pienempi, mikä vaikuttaa yksikkökustannukseen

** osa kerholapsista saa myös kotihoidon tukea

*** yksityisen hoidon tuen kuntalisän korottaminen ja indeksikorotukset selittävät yksikkökustannuksen nousua

**** kyseessä keskimääräinen hinta, koska vaihtelua on paljon kerhon koostumuksen mukaan

Positiivisen diskriminaation määrärahan käyttö vuonna 2014

Vuonna 2014 varhaiskasvatusvirastossa oli käytössä 0,85 miljoonan euron suuruinen ns. positiivisen diskriminaation määräraha. Määrärahaa käytettiin päiväkotien ja leikkipuistojen toimintaan alueilla, joissa lasten ja perheiden syrjäytymisen riskitekijät ovat suuret.

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

Varhaiskasvatuspalvelut numeroina vuonna 2014 (suluissa vuosi 2013)

Kunnalliset päiväkodit	270	(268)
Kunnallisissa päiväkodeissa lapsia	20689	(20283)
Ostopalvelupäiväkodit	3	(4)
Ostopalvelupäiväkodeissa lapsia	116	(186)
Kunnalliset perhepäivähoitajat	163	(172)
Kunnalliset ryhmäperhepäivähoitajat	139	(150)
Kunnallisessa perhepäivähoidossa lapsia	1064	(1095)
Lasten kotihoidon tukea saaneita lapsia	8927	(8616)
Lasten yksityisen hoidon tukea saaneita lapsia joista yksityisissä päiväkodeissa	2887	(2666)
	2507	(2282)
Ympärivuorokautisia päiväkoteja	8	(8)
Ympärivuorokautisessa päiväkotihoidossa lapsia	500	(495)
Erytystä tukea saavia lapsia (päiväkodeissa)	1463	(1159)
Kielikylvyssä lapsia (ruotsinkieli)	302	(278)
Päiväkotien esiopetuksessa lapsia	4701	(4372)
Kerhojen lukumäärä	136	(110)
-päiväkodeissa	67	(43)
-leikkipuistoissa	69	(64)
Kerhoissa lapsia, josta	1226	(1133)
päiväkotien kerhoissa lapsia	581	(487)
leikkipuistojen kerhoissa lapsia	645	(637)
Leikkipuistojen lukumäärä	65	(65)
Leikkipuistoissa lastenkäyntejä päivässä keskimäärin	6986	(7263)
Leikkipuistojen välipalaan osallistuvia lapsia	2717	(2487)
Perhetalot	5	(5)
Kehitysvammaisten koululaisten iltapäivätoiminnassa lapsia	302	(315)

Tuottavuutta parantavat toimenpiteet vuonna 2014

Varhaiskasvatusvirasto on kehittänyt palvelutuotantoaan jatkuvasti. Varhaiskasvatusvirastossa toteutettiin vuoden 2014 aikana palvelustrategisia toimenpiteitä sekä oman toiminnan työmenetelmien kehittämistä. Palvelujen tuottamisessa lisättiin palveluja, jotka vastaavat paremmin palvelun tarpeeseen ja ovat taloudellisia. Kerhotoimintaa kehitettiin ja lisättiin entisestään vuoden 2014 aikana.

Varhaiskasvatusvirastossa seurattiin vuoden 2014 aikana tiiviisti talousarvion mukaisissa määrärahoissa pysymistä. Lähtökohtana kaikessa varhaiskasvatusviraston toiminnassa oli toiminnan sovittaminen bud-

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285

jetin muodostamaan talousarvioraamiin. Varhaiskasvatusvirasto selkiytti ja paransi ennustamisprosessia vuoden 2014 aikana. Päivähoidon palvelumuotojen yksikkökustannusten kehitystä laskettiin ja niitä tarkasteltiin ennusteiden yhteydessä.

Oman päiväkotitoiminnan suoritehinta oli 2014 talousarvion yksikköhintaa alemmalla tasolla 0,7 %. Suoritehinta kehittyi vuonna 2014 maltillisesti, noussen vain 0,1 % vuoteen 2013 verrattuna. Virasto alitti 0,5 miljoonalla eurolla tulosbudjetin. Tuottavuustavoite toteutui virastossa.

Vuoden 2014 aikana varhaiskasvatusvirastossa tehtiin tilapaikkatarkastelu kaupunkistrategian mukaisesti, minkä tuloksena kyettiin lisäämään noin 350 tilapaikkaa. Varsinaisia säästöjä tilapaikkatarkastelusta ei vielä vuoden 2014 aikana saavutettu. Tilapaikkatarkastelusta saatava säästö sisäisissä vuokrissa tulee realisoitumaan vasta tulevana vuosina. Henkilöstölle järjestettiin Tilat ja pedagogiikka -koulutusta, tavoitteena lisätä pienryhmätoimintaa sekä kehittää sisä- ja ulkotilojen käyttöä. Lisäksi jatkettiin tilojen yhteiskäyttöä muiden hallintokuntien ja tilakeskuksen kanssa. Uusissa hankkeissa tilat suunnitellaan niin, että huoneistoalaa varataan 8 m²/lapsi.

Helsingissä on tällä hetkellä käytössä hyvin erikokoisia päiväkotitiloja. Tulevien uusien hankkeiden suunnittelussa tavoitellaan, että pysyvän palveluverkon muodostavat päiväkodit, joissa on noin 100–200 lasta, kuitenkin siten, että yli 150-paikkaisten päiväkotien sijainti on tarkkaan suunniteltu. Päivähoitopalvelun tulee olla helposti saavutettavissa.

Päivähoidon kesätoiminnan suunnittelulla päästiin säästöihin henkilöstökustannuksissa. Kesän suunnittelussa kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, että henkilökunnan ja lasten loma-ajat vastasivat toisiaan.

Varhaiskasvatusvirastossa jatkettiin tuottavuusmatriisityötä. Tuottavuusmatriisilaskentamallin piirissä ovat päiväkotihoido, vuorohoito, perhepäivähoito sekä ryhmäperhepäivähoito.

Osoite	Adress	Puhelin	Telefon	Telefax
PL 9000 00099 Helsingin kaupunki	PL 9000 00099 Helsingfors stad	310 1711	310 1711	310 43285